

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281 - 17/16
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 11717 датум: 30. 03. 2016.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети ПУ Пожаревац

Београд, март 2016. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. јануара 2016. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Пожаревац
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања по препорукама упућеним полицијској испостави у Пожаревцу, кроз Извештај о посети из 2015. године, као и обилазак свих полицијских станица у оквиру Управе
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Посета у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2016. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	14. и 15. март 2016. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа пута: - Јелена Јелић Чланови тима: <i>Заштитника грађана:</i> - Јелена Самарџић <i>Представници Београдског центра за људска права:</i> - Никола Ковачевић - Милена Васић - Марко Штамбук

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са начелником ПУ Пожаревац. Том приликом представљен је план посете Полицијској управи.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Након уводног, обављен је разговор о поступању полиције према доведеним и задржаним лицима и извршен је обилазак просторија за полицијско задржавање. Након посете седишту Полицијске управе, првог дана посећене су ПС Мало Црниће, ПС Жабари и ПС Жагубица, а другог дана ПС Петровац, ПС Кучево, ПС Голубац и ПС Велико Градиште.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посете у ПУ Пожаревац није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију према доведеним и задржаним лицима и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Полицијски службеници ПУ Пожаревац истакли су неке од проблема са којима се суочавају у свом раду.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Пожаревац	
Адреса ПУ	ул. Дринска бр. 2	
Тел. ПУ	012/ 222 777	
e-mail ПУ	nacelnikpupozarevac@mup.gov.rs	
Начелник ПУ	мр Саша Митровић главни полицијски саветник	
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ПИ Пожаревац 2. ПС Велико Градиште 3. ПС Голубац 4. ПС Кучево 5. ПС Петровац 6. ПС Жагубица 7. ПС Мало Црниће 8. ПС Жабари 	
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	<ul style="list-style-type: none"> - ПИ Пожаревац - једна просторија - ПС В Градиште - једна просторија - ПС Кучево - једна просторија - ПС ПЕТровац - једна просторија 	
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2015. г.	Због кривичног дела	98
	Због прекршаја	52
	По ЗОБС-у	256
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2015. г.	86	
Исхрана лица у време задржавања	24	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2015. г.	34	
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Физичка снага	18
	Службена палица	/
	Средства за везивање	30
	Ватрено оружје	0
Притужбе на поступање полицијских службеника ПУ у 2014.г.	Број притужби	0
	Број основаних притужби	0
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2015.г.	Број поступака	4
	Изречених мера за тешке повреде	3
	Изречених мера за лаке	0
	Поступци у току - неокончани	1

ПОСТУПАЊЕ ПО ПРЕПОРУКАМА УПУЋЕНИМ ПУ ПОЖАРЕВАЦ 2015. ГОДИНЕ

Тим НПМ је у марту 2015. године обавио ноћну посету полицијској испостави (ПИ) у Пожаревацу. Након посете сачињен је Извештај, кроз који је упућено 4 препоруке за уклањање утврђених недостатака.

Ради праћења поступања по препорукама НПМ је поново обавио посету ПУ Пожаревац, али и полицијским станицама у њеном саставу. Током посете уочено је да ПИ Пожаревац, где се налази просторија за задржавање, није у потпуности поступила по препоруци која се односи на унапређење смештајних услова у просторији за задржавање. Према службеним наводима, разлог томе је недостатак финансијских средстава.

ПУ Пожаревац писмено је обавестила све станице у саставу Управе о обавези и начину уручивања права задржаног лица, као и то да се медицинска документација не сме налазити у предмету, осим писаног извештаја лекара да је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано у полицији. Даље, све просторије за задржавање су опремљене адекватном постељином, душецима, јастуком, ћебадима и монтирана су звона за позивање дежурног полицијског службеника. Унутар сваке просторије за задржавање налази се примерак обрасца са правима задржаних лица. Одељење за заједничке послове извршило је набавку и дистрибуцију пакета за исхрану и флаширану воду за задржана лица, а пакети се налазе у просторијама дежурне службе.

НПМ посебно истиче, као пример добре праксе, да се на нивоу целе Управе задржаним лицима дозвољава да у просторију за задржавање унесу релевантну документацију (образац са правима, решење о задржавању и извештај лекара), као и празан папир и оловку уколико желе да поднесу жалбу у законом предвиђеним роковима.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу, а затим им се даје писано обавештење о правима у виду обрасца. Констатација да је лице поучено о својим правима уноси се у записник о задржавању.

У ПУ Пожаревац и станицама у њеном саставу свим задржаним лицима, било да се задржавају по основу Закону о безбедности саобраћаја на путевима⁴, Закона о полицији⁵ или Закона о прекршајима⁶, даје се образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима⁷. Међутим, у појединим предметима о задржавању према Закону о прекршајима, уочено је да се уручује образац права по ЗКП.

Лицима која се задржавају по Законик о кривичном поступку⁸, уручује се само писано обавештење о правима ухапшеног и окривљеног предвиђена чланом 68. и 69. ЗКП, док се образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства овим лицима не даје. Такође, у појединим предметима о задржавању утврђено је да су се уручивала права по старом ЗКП.

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 6/2016.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁷ „Службени гласник РС“, бр. 101/05, 63/09 - УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁸ "Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. У даљем тексту ЗКП.

УТВРЂЕНО

У ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу, доведеним и задржаним лицима по основу одредаба ЗКП, не уручује се писано обавештење о правима предвиђено Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима, већ само писано обавештење о правима одређено ЗКП. Такође, у појединим предметима о задржавању утврђено је да су се уручивала права по старом ЗКП.

У ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу, у појединим предметима о задржавању према Закону о прекршајима уочено је да се уручује образац права по ЗКП.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободe или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободe или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме;
- 2) да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободe или задржавања;
- 3) да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет;
- 4) да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ;
- 5) на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању;
- 6) да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из из тачке 2. став 1. овог Упутства;
- 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободe или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободe обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице;
- 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије;
- 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар;
- 11) на исхрану и осмочасовни одмор;
- 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободe или задржавања;
- 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободe или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободe или задржава у складу са одредбама Закона из из тачке 2. став 1. овог Упутства има право:

- 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободe или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства;
- 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из става 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободe или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику које разуме, које лице својеручно потписује.⁹

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;

⁹ Тачка 4. Упутства.

- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;
- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
- 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
- 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
- 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
- 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 9) прикупља доказе за своју одбрану;
- 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
- 11) користи правна средства и правне лекове;
- 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка б) овог члана.¹⁰

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка б) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹¹

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹²

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац и полицијске станице у њеном саставу свим лицима задржаним по основу ЗКП уручиваће писана обавештења о правима која ће садржати права одређена ЗКП и сва права предвиђена тачком 4. Упутства.

ПУ Пожаревац и полицијске станице у њеном саставу ће лицима задржаним по основу Закона о прекршајима уручивати права предвиђена тачком 4. Упутства.

Према наводима полицијских службеника, обавештавање о правима задржаних лица који су страни држављани или припадници националних мањина уручује се образац са правима на језику који лица разумеју. Увидом у предмете о задржавању по Закону о полицији у ПС Голубац утврђено је да је лице румунске националности упознато са својим

¹⁰ Члан 68. ЗКП.

¹¹ Члан 69. ЗКП.

¹² Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

правима на језику који разуме и да му је уручен образац обавештења о правима на румунском језику.

1.1.2. Право на браниоца

Према речима саговорника НПМ, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када се ангажују браниоци по службеној дужности, позивају се адвокати са списка који је Полицијској управи доставила Адвокатска комора Пожаревац. Према наводима полицијских службеника адвокати се углавном одазивају на позиве.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржаним лицима се омогућава да о лишењу слободе обавесте члана породице или друго њима блиско лице, а у случају лишења слободе у складу са ЗКП полицијски службеници обавештавају члана породице или друго блиско лице о задржавању. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању и које лице. Сарадња са надлежним центром за социјални рад према наводима полицијских службеника је задовољавајућа. Центар за социјални рад се обавештава уколико је лице задржано због насиља у породици, када се задржава малолетно лице и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу.

1.1.4. Право на лекарски преглед

Лекарски преглед задржаног лица обавља се, пре почетка и током задржавања, само уколико лице то затражи, као и када полицијски службеници уоче да лице има видљивих повреда, друге здравствене тегобе, прима терапију, али и након употреба средстава принуде.

Разлика у поступању утврђена је у ПС Петровац, где се задржано лице увек одводи на лекарски преглед пре задржавања како би се утврдило да ли је лице способно за задржавање.

У седишту ПУ Пожаревац и станицама у њеном саставу, задржана лица се углавном воде на лекарски преглед у Дом здравља или Службу хитне помоћи.

Према наводима полицијских службеника, у ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу, полицијски службеници присуствују лекарском прегледу искључиво када то лекар затражи. У ситуацијама када је задржано лице у видно пијаном стању, насилно и сл., полицијски службеници предочавају лекару безбедносни ризик и лекар одлучује да ли ће немедицинска лица присуствовати лекарском прегледу.

Наведено поступање полицијских службеника је у складу са важећим стандардима, али је уочено да се чињеница да је полицијски службеник присуствовао лекарском прегледу не уноси у записник о задржавању.

ПРЕПОРУКА

Полицијски службеници ће у записнику о задржавању констатовати да ли је полицијски службеник присуствовао лекарском прегледу задржаног лица, а уколико јесте навешће и разлоге за такво поступање.

Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, задржавање се спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника, што је пракса у поступању на нивоу целе Управе.

Међутим, у неколико предмета о задржавању уочено је да особе које су искључене из саобраћаја, а које су затечене у видно алкохолисано стању (измерено преко 2 промила алкохола у крви), нису пре задржавања одведене на лекарски преглед како би се проценило да ли су способне да издрже меру задржавања.

УТВРЂЕНО

У неколико предмета о задржавању уочено је да особе којима је измерена већа количина алкохола у крви (више од 2 промила) нису вођене на лекарски преглед како би се установило да ли су способна за извршење мере полицијског задржавања.

РАЗЛОЗИ

Европски комитет сматра да, иако је разумно да особе са умереним нивоом опијености могу бити на задржавању без медицинског надзора, особе са тешком интоксикацијом алкохола треба рутински водити на лекарски преглед и, ако је потребно, држати под медицинским надзором.¹³

Болесно или повређено лице, ком је очигледно потребна лекарска помоћ или лице које показује знакове тежег тровања алкохомом или другим средством, не може се задржавати у просторији за задржавања. Овим лицима, полицијски службеник који врши задржавања мора одмах организовати пружање потребне лекарске помоћи и смештај у одговарајућу здравственоу установу.

За време превоза и боравка задржаног лица у одговарајућој здравственој установи полицијски службеници су дужни да предузимањем мера и радњи прописаних Законом из тачке 2. овог Упутства, спрече самоповређивање лица, напад лица на полицијске службенике или друга лица, као и његово бекство.¹⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац и полицијске станице у њеном саставу убудуће ће на лекарски преглед спроводити сва лица која показују знакове тежег тровања алкохомом.

У предметима о задржавању није уочена оригинална лекарска документација која се односи на здравствено стање задржаних особа. Када лекар процени да одређена особа није у стању да поднесе меру полицијског задржавања полицијски службеник сам саставља службену белешку у коју уноси лекарску оцену и број лекарског протокола у коме је садржана оцена лекара.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

Храна за целу Управу се обезбеђује преко ресторана МУП-а из Смедерева. У питању је конзервирана храна и флаширана вода. Увидом у електронске записнике о задржавању, задржаним лицима се омогућује и храна по избору.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

У ПУ Пожаревац и станицама у њеном саставу моменат почетка задржавања се рачуна различито. У случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира почетак задржавања се рачуна од тренутка лишења слободе. НПМ поздравља овакву праксу, која није уочена ни у једној од до сада посећених полицијских управа, јер је у потпуности усклађена са праксом Европског суда људска права. Дакле, оног момента када полицијски службеници почну са применом овлашћења (у конкретном случају са довођењем одређене особе) наступа лишење слободе и трајање задржавања рачуна се од

¹³ СРТ/Inf (2011) 26 [par. 24]

¹⁴ Тачка 26 Упутства.

тог момента. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја.

Код задржавања по Законик у кривичном поступку почетак задржавања се рачуна од тренутка хапшења. Међутим, није уједначена пракса на нивоу Управе када је у питању ситуација да се одређено лице позива у својству осумњиченог, као и када се лице позива да у својству грађанина да потребна обавештења, па му се током информативног разговора саопште права из члана 68, став 1. и 2. ЗКП. У наведеним случајевима, како је утврђено приликом обављеног разговора са службеним лицима и увидом у предмете, време задржавања рачуна се од момента када се лицу саопштава да је осумњичено, односно задржано, а не од момента када су се лица одазвала позиву.

УТВРЂЕНО

У станицама у оквиру ПУ Пожаревац није уједначена пракса рачунања почетка времена задржавања по ЗКП. Када се лице позива у својству грађанина или осумњиченог почетак времена задржавања рачуна се од момента када је лицу саопштено да је осумњичено, односно задржано, а не од момента када се лице одазвало на позив.

РАЗЛОЗИ

Полиција има право да позове лица на саслушање у својству грађанина у трајању до 4 сата. Ако је, у току испитивања, врло вероватно да ће та особа бити проглашена осумњиченим, истражни судија може одобрити полицији додатних 8 сати притвора ради прикупљања доказа (члан 226. ЗКП). Полицијски службеници са којима је делегација разговарала током посете 2007. године изнели су противречна мишљења о томе да ли су наведени периоди од 4 или 8 сати укључени у период од 48 сати, у ком времену лице мора бити изведено пред истражног судију.¹⁵

Време почетка задржавања од када тече 48 сати, колико задржавање у полицији може највише трајати, рачуна се од момента када је лице лишено слободе (чл. 227. ст. 1. ЗКП), односно од момента када је приступило по позиву у просторије полиције у случајевима када је лице позвано као осумњичени (чл. 226. ст. 7. ЗКП) или када је приступило по позиву као грађанин ради прикупљања обавештења, па је оцењено током прикупљања тих информација да се може сматрати осумњиченим (226. ст. 8. ЗКП).¹⁶

Кад полиција прикупља обавештења од лица за које постоје основи сумње да је учинилац кривичног дела или према том лицу предузима радње у предистражном поступку предвиђене овим закоником, може га позивати само у својству осумњиченог. У позиву ће се осумњичени упозорити да има право да узме браниоца.

Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах поучи о правима из члана 68. став 1. тач. 1) и 2) овог законика и о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању.¹⁷

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.¹⁸

[...]током периода испитивања подносилац представке је држан у полицијској станици и полиција је спровела саслушање и друге процесне радње које се односе на инцидент у коме је учествовао подносилац представке. Није тврђено од стране Владе и било би нереално да се

¹⁵ Извештај Европског комитета приликом треће редовне посете Србији 2011. године (СРТ/Inf (2009) 1)

¹⁶ Одговор Владе Републике Србије на извештај СРТ поводом треће редовне посете Србији 2011. године

¹⁷ ЗКП, чл. 289, ст. 1 и 2.

¹⁸ ЗКП, чл. 294, ст. 1. и 2.

претпостави да је у том периоду подносилац представке био слободан да напусти полицијску станицу по сопственој вољи. Имајући у виду све околности случаја, Суд сматра да је боравак подносиоца представке у полицијској станици током периода у питању досегао праг *de facto* лишења слободе[...]¹⁹

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац уједначиће праксу рачунања времена задржавања по ЗКП-у, тако што ће наложити да све станице у њеном саставу рачунају почетак задржавања лица од часа одазивања на позив, а не од момента када је лицу саопштено да је осумњичено, односно да ће се према њему одредити мера задржавања.

Записник о задржавању

У ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу записници о задржавању сачињавају се када се лице задржава по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима, као и по основу Законика о кривичном поступку. Записници о задржавању воде се у електронској форми и по завршетку задржавања један примерак се даје задржаном лицу на увид и потпис, док се други потписани примерак улаже у предмет. Чињеница да је задржана особа одбила да потпише записник писмено се констатује од стране овлашћеног полицијског службеника.

У неколико предмета о задржавању уочено је да у записницима о задржавању нису уношени подаци који се односе на исхрану задржаног лица, извођење из просторије, обиласке од стране дежурног полицијског службеника, као и чињеница да је особа вођена на лекарски преглед.

УТВРЂЕНО

Увидом у предмете о задржавању утврђено да је се записници о задржавању не воде у складу са Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима и да се чињенице које се односе на исхрану, извођење, обилазак и лекарски преглед задржаног лица не уносе уредно у записник.

РАЗЛОЗИ

О задржавању лица полицијски службеник сачињава Записник о задржавању лица, који садржи:

- 1) личне податке задржаног лица;
- 2) време почетка задржавања;
- 3) разлог довођења и задржавања;
- 4) податке о начину упознавања лица са разлозима довођења и задржавања и његовим правима;
- 5) податке о оствареним правима задржаног лица;
- 6) податке о обавештавању чланова породице, других лица и надлежних органа о задржавању лица;
- 7) податке о довођењу задржаног лица надлежном органу;
- 8) податке о видним телесним повредама, другим сазнањима о здравственом стању лица и пруженој лекарској помоћи;
- 9) податке о привремено одузетим предметима погодним за напад, повређивање или самоповређивање;
- 10) време престанка задржавања.²⁰

Надзор над задржаним лицима у просторијама за задржавање, полицијски службеници врше повременим обиласком и разговором са задржаним лицима.

¹⁹ Случај *Осуренко* против Украјне, представка број 4634/04, параграф број 49.

²⁰ Тачка 33 Упутства.

За надзор над задржаним лицима могу се користити техничка средства намењена за надзор простора, осим просторија за хигијенске потребе задржаних лица. Употреба ових техничких средстава мора бити видно означена.

У просторији за задржавање које се непосредно визуелно не надзиру од стране полицијских службеника, морају се обезбедити техничка средства за позивање полицијског службеника од стране задржаног лица.²¹

Полицијски службеник је дужан да лицу које је задржано обезбеди исхрану, и то три obroка дневно (доручак, ручак, вечера) у одговарајућим временским интервалима, што укључује загарантовану посебну исхрану из здравствених разлога или верских убеђења.

Задржаном лицу ће се обезбедити један оброк у року од 6 сати од момента задржавања, а у случају да задржавање траје дуже од 12 сати, задржаном лицу ће се обезбедити три obroка. Исхрана се обезбеђује у складу са Упутством о услугама исхране и смештаја у Министарству унутрашњих послова.

Задржаном лицу обезбедити сталну доступност пијаће воде и одлазак у тоалет.²²

Задржано лице има право на осмочасовни одмор у току 24 часа.

Свако извођење задржаног лица из просторије за задржавање евидентираће се у Записнику о задржању лица.²³

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац и полицијске станице у њеном саставу убудуће ће у записнике о задржавању уносити све податке прописане Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима, укључујући и податке који се односе на исхрану, обилазак, извођење и лекарски преглед задржаних особа.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према подацима из претходног упитника, који је попунила ПУ Пожаревац у току 2015. године средства принуде су употребљена 48 пута, и то употреба физичке снаге 18 и везивање 30 пута. Према наводима полицијских службеника у ПУ Пожаревац пракса је да се не везују сва лица која се доводе већ се то ради према процени. НПМ сматра да је поступање полицијских станица и ПУ Пожаревац правилно када је у питању употреба средстава за везивање према лицима која се доводе.

Од децембра 2012. године, када је донето Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима, прописано је да полицијски службеници имају обавезу да приликом транспорта средствима за везивање везу свако лице чије довођење врши (тачка 13, став 2 Упутства). Везивање несумњиво представља меру којом се ограничавају људска права. Према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слобода која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у овом члану прописана је забрана злостављања).²⁴ Наравно, очигледно је да није апсолутно неопходно везати сваку особу чије довођење полиција врши, тако да везивање особа које није нужно везати, а таквих сигурно има, представља повреду њихових права. Употреба средстава принуде мора бити разумна, неопходна и сразмерна опасности због које јој се прибегава. Полицијским службеницима би требало препустити да у свакој појединачној ситуацији, узимајући у обзир све објективне околности, процене да ли је неопходно применити средства принуде и у којој мери. При томе би полицијским службеницима требало бити дато упутство о томе које чињенице би требало да имају у виду када доносе одлуку о томе да ли је употреба средстава принуде неопходна (на пример, може им се сугерисати да приликом доношења

²¹ Тачка 25 Упутства.

²² Тачка 27 Упутства.

²³ Тачка 28 Упутства.

²⁴ Види, на пример, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Берлински против Пољске* (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

одлуке о употреби средстава за везивање узимају у обзир године, пол, раст, физичку снагу и физичко стање особе коју је потребно довести).

О употреби средстава принуде сачињавају се извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде²⁵ (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Похвално је поступање полицијских службеника у седишту ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу, да лице над којим је употребљено средство принуде (осим везивања) увек прегледа лекар. Такође, уз извештаје полицијских службеника о примењеним средствима принуде прилажу се и изјаве сведока о конкретном догађају.

Према ономе што је тим НПМ могао видети током посете ПУ Пожаревац, извештаји и евиденције о употреби средстава принуде углавном се воде уредно. Међутим, оно што је НПМ приметно као мањкавост увидом у извештаје јесте да се у њима не налазе изјаве лица над којим су средства принуде употребљена, као ни адекватан лекарски налаз који садржи опис уочених повреда, изјаву особе која је лишена слободе о околностима под којима су повреде настале, као ни оцену лекара о узрочно-последичној вези између уочених повреда и изјаве. Само ови подаци омогућили би давање објективне оцене о оправданости употребе средстава принуде. Увидом у предмете, само је у једном узета изјава лица према коме су употребљена средства принуде.

Став НПМ је да би у будућем раду, полицијски службеници ПУ Пожаревац требали да прибављају писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда у циљу потпунијег увида у све околности случаја, како би се оцена о оправданости и правилности средстава принуде могла дати на што објективнији начин.

1.2.3. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса.

Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, али и полицијским станицама у њеном саставу, свим задржаним лицима се током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице, личне карте, возачке дозволе), мобилни телефони, упаљачи, пертле и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћеним предметима, која се такође потписује од стране лица које је било задржано.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Пожаревац прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима, као и обуку о пружању прве помоћи. У седишту ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима.

²⁵ „Сл. гласник РС“, бр. 19/2007, 112/2008 и 115/2014.

Током посете полицијски службеници ПУ Пожаревац и полицијских станица у њеном саставу су навели да често пружају асистенције здравственим центрима у вези поступања према лицима са менталним сметњама, а да нису прошли било какву врсту обуке за поступање према овим лицима.

Имајући у виду да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа (када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама), НПМ је става да је неопходно да се организују обуке за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији о поступању према лицима са менталним сметњама.

У прилог наведеном ставу је и препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.²⁶

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У ПУ Пожаревац и полицијским станицама у њеном саставу има укупно 4 просторије за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. У згради полицијске испоставе ПУ Пожаревац, ПС Велико Градиште, ПС Кучево и ПС Петровац постоји по једна просторија за задржавање. ПС Голубац, ПС Жагубица, ПС Жабари и ПС Мало Црниће немају просторије за задржавање, већ у зависности по ком правном основу се задржавају, лица се спроводе у полицијске станице у којима су у тренутку задржавања слободне просторије за задржавање или Истражни затвор у Пожаревцу. У ПС Мало Црниће радови на адаптацији просторије за задржавање су у току и очекује се да ће бити завршени ускоро.

ПРОСТОРИЈА У ПОЛИЦИЈСКОЈ ИСПОСТАВИ ПУ ПОЖАРЕВАЦ

У седишту ПУ Пожаревац постоји једна просторије за полицијско задржавање. По препоруци из Извештаја из претходне посете која се односи на адаптацију и опремање просторије за задржавање у складу са важећим стандардима делимично је поступљено. Просторија је окречена и побољшано је вештачко осветљење, док је природни доток свежег ваздуха и природне светлости и даље отежан, а морки чвор у просторији и даље је у лошем стању.

Просторија за задржавање налази се у згради Полицијске испоставе ПУ Пожаревац. Смештена је у приземљу у близини Дежурне службе. Просторија је окречена и у њој се налази један лежај, који је у моменту посете био опремљен постељином и ћебадима који су деловали чисто. Вештачко осветљење је добро, док је доток природне светлости и свежег ваздуха и даље неадекватно. Такође, мокри чвор је у лошем стању, а дугме за укључивање испирача налази се са спољне стране зида, тако да задржано лице мора да позива полицијског службеника, преко аларма или махањем испред видео надзора, како би се пустила вода из испирача.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у Полицијској испостави ПУ Пожаревац природно осветљење и доток свежег ваздуха и даље је онемогућен, а тоалет у просторији је у лошем стању. Такође, дугме за укључивање испирача мокрог чвора налази се са спољне стране зида просторије за задржавање, тако да задржано лице мора да позива полицијског

²⁶ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011. г, тачка 16.

службеника преко аларма или махањем испред видео надзора како би полицијски службеник пустио воду за испирач.

РАЗЛОЗИ

*Према лицу лишеном слободe мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.*²⁷

*Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.*²⁸

*Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.*²⁹

*Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети: побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству остветљеност дневним светлом), проветреност. Обезбедити да лица у притвору могу да обабе физиолошке потребе када је неопходно у чистим и пристојним условима, и да тоалет и капацитети за прање буду у добром употребном стању.*³⁰

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац ће предузети потребне мере како би се омогућио доток свежег ваздуха и природне светлости унутар просторија за задржавање. Даље, предузеће се мере како би се побољшала хигијена мокрог чвора унутар просторије и иста редовно одржавала. Такође, унутар просторије уградиће се дугме за укључивање испирача мокрог чвора.

У просторији постоји инсталиран видео надзор, а обавештења да је просторија под видео надзором налази се са спољне и унутрашње стране врата просторије. Такође, на унутрашњу страну врата просторије налепљен је образац обавештења о правима задржаних лица, што представља пример доброг поступања према задржаним лицима. У просторији постоји аларм за позивање дежурног полицијског службеника, а у просторији Дежурне службе постоји кутија са прибором за пружање прве помоћи. Видео надзор у просторији не покрива део око мокрог чвора, а видео записи се чувају 10 дана.

ПРОСТОРИЈА У ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ

У ПС Велико Градиште постоји један просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције поред дежурне службе.

У просторији постоји дрвени лежај који се налази непосредно поред мокрог чвора и улазних врата у просторију. Лежај је позициониран тако да, лице приликом уласка мора да прескаче морки чвор, како би ушло у просторију. Лежај је покривен душеком и опремљен јастуком, постељином и ћебадима, који делују чисто. Зидови просторије су запрљани и неодржавани. Вештака осветљење је добро, а природни доток свежег ваздуха и природне светлости не постоји. У просторији не постоји грејање.

Мокри чвор (без испирача) налази се у просторији и није одељен зидом од остатка просторије. Славина за пуштање воде и испирање мокрог чвора налази се изван просторије за задржавање. Да би се пустила вода за испирање мокрог чвора задржано лице мора да позива полицијске службенике користећи аларам или махањем рукама испред камере.

²⁷ Устав РС („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

²⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

²⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

³⁰ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1. и 6.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Велико Градиште не постоји адекватан доток природне светлости и свежег ваздуха. Просторија је неокречена, лоше одржавана и не постоји грејање. Такође, дугме за укључивање испирача мокрог чвора налази се са ван просторије.

РАЗЛОЗИ

*Према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.*³¹

*Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.*³²

*Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.*³³

*Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом. Обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и гипсани радови).*³⁴

*Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.*³⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Велико Градиште предузеће мере како би се у просторији за задржавање омогућио доток природне светлости и свежег ваздуха, извршиће кречење просторије и побољшаће одржавање хигијене у просторији.

ПС Велико Градиште предузеће мере и инсталираће грејање у просторији за задржавање, као и дугме за укључивање испирача мокрог чвора.

Просторија је покривена видео надзором, а такође унутар просторије постоји инсталиран и аларм за позивање полицијских службеника. Надзор на задржаним лицима врши се преко монитора који се налази у просторији дежурне службе, а камера је постављена тако да не покрива део око мокрог чвора. Обавештење да је просторија под видео надзором постављено је са унутрашње стране врата просторије, а поред обавештења видно је истакнуто и обавештење о правима задржаних лица. Не постоји могућност чувања видео записа.

ПРОСТОРИЈА У ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ КУЧЕВО

У ПС Кучево постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције преко пута дежурне службе.

У просторији постоји један дрвени лежај са душеком, опремљен јастуком, постељином и ћебадима, који делују чисто. Просторије делује одржавано. Под је бетонски и прекривен је тепихом. Вештачко осветљење је добро, док природни доток свежег ваздуха и светлости не постоји. У просторији не постоји грејање.

³¹ Устав РС („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

³² СРТ стандарди (2010) параграф 47.

³³ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

³⁴ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1. и 7.

³⁵ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Кучево не постоји доток природне светлости и свежег ваздуха, као ни грејање.

РАЗЛОЗИ

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.³⁶

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.³⁷

ПРЕПОРУКА

ПС Кучево предузеће мере како би се у просторији за задржавање омогућио доток природне светлости и свежег ваздуха. Такође, ПС Кучево предузеће мере и инсталираће грејање у просторији за задржавање.

Мокри чвор налази се у просторији, али према наводима полицијских службеника, није у функцији, тако да се задржана лица изводе у тоалет који се налази у близини дежурне службе.

Просторија је покривена видео надзором, а такође постоји и аларм за позивање дежурних полицијских службеника. Надзор над задржаним лицима врши се преко монитора који се налази у дежурној служби. Обавештење да је просторија под видео надзором налази се унутар просторије за задржавање, а поред обавештења видно је истакнуто и обавештење о правима задржаних лица. Не постоји могућност чувања видео записа.

ПРОСТОРИЈА У ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ ПЕТРОВАЦ

У ПС Петровац постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције поред дежурне службе. Приликом задржавања лица се до просторије за задржавање спроводе кроз једини постојећи улаз и ходник, који уједно представља и чекаоницу за грађане који долазе у полицијску станицу. Поред безбедносног ризика за грађане, у случајевима када се задржано лице понаша агресивно, представља и понижавајуће поступање према задржаном лицу услед изложености погледима грађана.

Зграда је веома стара, без евакуацијског излаза и готово је неприступачна за возила. Услови за рад полицијских службеника су у одређеној мери деградирајући, као и услови боравка задржаних лица.

У просторији за задржавање постоји један дрвени лежај са душеком, опремљен јастуком, постељином и ћебадима, који делују чисто. Просторије делује одржавано. Вештачко осветљење није задовољавајућа, као ни доток свежег ваздуха и природне светлости. У просторији не постоји грејање.

Мокри чвор налази се у просторији и није одељен зидом од остатка просторије. Дугме за укључивање испирача не постоји унутар просторије, већ задржана лица по потреби позивају полицијске службенике, путем аларма или махањем испред видео надзора, како би пустили воду за испирање мокрог чвора.

³⁶ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

³⁷ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

УТВРЂЕНО

Зграда ПС Петровац није адекватна за рад полицијских службеника, као и за боравак задржаних лица.

РАЗЛОЗИ

Министарство у сврху организовања послова и стварања услова за рад у Министарству, сагласно делокругу и надлежностима:

- 1) обезбеђује развојне, организационе, кадровске и друге услове за рад Министарства, израђује предлоге, спроводи и прати реализацију стратешких аката, израђује програм и план рада Министарства и редовно, једном годишње, обавештава јавност о његовом спровођењу;
- 10) утврђује стандарде за опрему за посебне намене и материјално-техничка средства, врши набавку и одржавање;
- 12) ради на пословима системске подршке за рад Полиције;
- 13) обезбеђује смештај и исхрану;
- 14) извршава друге задатке у складу са законом.³⁸

Обављање полицијских послова заснива се на начелима професионализма, деполитизације, сарадње, економичности и ефикасности, законитости у раду и сразмерности у примени полицијских овлашћења, као и других начела којима је уређено деловање органа државне управе, деловање државних службеника и поступање у управним стварима.³⁹

Према лицу лишеном слободе мора поступати човечно и с уважавањем достојанства његове личности.⁴⁰

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.⁴¹

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.⁴²

Органи Републике Србије треба да уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама, прецизније потребно је побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом.⁴³

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.⁴⁴

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће у ПС Петровац без одлагања унапредити услове потребне за рад полицијских службеника, као и услове за боравак задржаних лица.

Просторија за задржавање је покривена видео надзором, а камера не покрива део око мокрог чвора. Према наводима полицијских службеника, видео запис чува се најмање 30 дана. Дугме аларма постоји и инсталирано је са унутрашње стране врата просторије за задржавање. Преко монитора који се налази у дежурној служби врши се надзор над задржаним лицима, као и непосредним обиласком на сваких пола сата. Образац обавештења о правима задржаних лица налепљен је са унутрашње стране врата просторије, док се обавештење да је просторија под видео надзором налази са спољне стране врата.

³⁸ Члан 11. Закона о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/2016).

³⁹ Ibid, члан 32. став 1.

⁴⁰ Устав РС („Сл. гласник РС“, бр. 98/2006), чл. 28, став 1.

⁴¹ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

⁴² СРТ стандарди (2010) параграф 47.

⁴³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2015. године, параграф 36. тачка 1.

⁴⁴ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

УТВРЂЕНО

Унутар просторији за задржавање у ПС Петровац не постоји обавештење да је просторија под видео надзором.

РАЗЛОЗИ

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Петровац ће на видном месту унутар просторије за задржавање поставити обавештење да је просторија под видео надзором.

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ обавио разговоре, ПИ ПУ Пожаревац видео записе чува до десет дана, а у ПС Велико градиште и ПС Кучево, иако постоје камере, не постоје техничке могућности за чување видео записа.

УТВРЂЕНО

У ПИ ПУ Пожаревац видео записи се чувају до десет дана, а у ПС Велико градиште и ПС Кучево не постоји могућност чувања.

РАЗЛОЗИ

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.⁴⁶

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.⁴⁷

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴⁸

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац, ПС Велико градиште и ПС Кучево предузеће потребне мере како би се унапредио систем видео надзора у просторијама за задржавање, а видео записи ће се чувати/архивирати у трајању не краћем од 30 дана.

⁴⁵ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2 („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006).

⁴⁶ Извештај Европског комитета за спречавање мучења о посети Србији 2011. године, параграф 37.

⁴⁷ Ibid

⁴⁸ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

У седишту ПУ Пожаревац и ПС у њеном саставу не постоји видно истакнути план евакуације и упутство за поступање у случају пожара. Такође, полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

УТВРЂЕНО

Седиште ПУ пожаревац и ПС у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите, а полицијски службеници нису прошли обуку о поступању у случају пожара.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.⁴⁹

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.⁵⁰

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁵¹

ПРЕПОРУКА

ПУ Пожаревац ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућем видљивом месту у згради седишта ПУ и зградама ПС у њеном саставу поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Пожаревац и ПС у њеном саставу ће организовати и спровести одговарајућу обуку полицијских службеника из области заштите од пожара.

⁴⁹ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁵⁰ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009 и 20/2015), члан 28. став 3.

⁵¹ Ibid, члан 53. став 1.